

KREDARICA

BILTEN DRUŠTVA SLOVENCEV V NOVEM SADU

Letnik V. št. 20

WWW.KREDARICA.S5.COM

Novi Sad, december 2005

S POTI PO SLOVENIJI

Zbor "Kredarica" v Novem mestu

Dolgo pričakovano gostovanje v Sloveniji se je zgodilo! Od 11. do 13. novembra 2005. naš komorni zbor, nas nekoliko članov in predsednik DS "Kredarica" **Albert Kužner** smo povrnili obisk Mešanem pevskem zboru REVOZ v Novem mestu. Povabilo je podano že ob njihovem obisku v Novem Sadu, junija 2004. Domačini so nas pristrčno sprejeli in naše bivanje v Novem mestu naredil nepozabno.

Potovali smo z mini-busom Omnitursa. Iz Novega Sada smo krenili ob dogovorjeni uri v petek, 11. novembra ob 5. uri. Planiranih 16 članov zbora je prišlo pravočasno, čeprav so prejšnji večer nastopali v Sinagogi, na humanitarnem koncertu v organizaciji Jevrejske opčine Novi Sad in Pravoslavne eparhije Bačke v Novem Sadu.

V Novo mesto smo pripotovali okrog 13. ure, potovanje pa je potekalo brez problemov. Pričakali so nas predstavniki zbora in predsednica MePZ REVOZ **Darja Marjanovič**. To je bilo srečanje "starih" znancev, kajti spoznali smo se lani v Novem Sadu, ko so Novomeščani gostovali pri nas in skupaj z našim zborom nastopali v Studiu M. Ob tej priložnosti so posneli tudi skupen CD.

O Novem mestu

Novo mesto je metropola Dolenjske. Ne le zaradi svoje izjemne lege na obrežju reke Krke, prav na sredi med glavnima mestoma Slovenije in Hrvaške, Ljubljano in Zagrebom, ali morda zato, ker daleč naokrog pač ni kraja z večjim številom

prebivalcev. Novo mesto jih šteje približno 22.000. Kljub temu, da ga objema lenobno tekoča zelena lepota Krka, v njem živo utripa življenje tako na gospodarskem, izobraževalnem, kulturnem, športnem, političnem, cerkvenem kot tu-

kem počitku smo obiskali cerkev Sveti Nikolaj. Prijazni domačin, župnik, gospod **Jože Lap** nas je spoznal z zgodovino cerkve. Odpeljal nas je v kripto, kjer je naš zbor zapel Lipo in Ave Marija, skupaj z župnikom pa so zapeli znano na-

Krka, Novo mesto in mi

di upravnem področju. Novo mesto je središče istoimenske občine, ki je s površino 298 km² in prek 40.000 prebivalci med večjimi občinami v Sloveniji.

Od prihoda v Novo mesto in vse do odhoda, so naši domačini z veliko pozornostjo načrtovali naše bivanje.

Najprej so nas počastili z ukusnim kosilom (telečji golaž in cmoki) in cvičkom, vino, ki je specijalitet Dolenjske. Po krat-

rodno pesem Zabučale gore (Oj, mladosti).

Cerkev Svetega Nikolaja

Gotska kapiteljska cerkev je najstarejša stavba v Novem mestu. Na zunanji podobi cerkve se kažejo vplivi različnih obdobij, saj je prezbitarij poznogotski (začetek 16. stoletja), ladja zgodnjebaročna (začetek 17. stoletja), zvonik pa neogotski (1860). Pod prezbitarijem je triladij-

VSEM ČLANOM IN PRIJATELJEM DRUŠTVA SLOVENCEV "KREDARICA"

ž e l i m o

SREČNE BOŽIČNE PRAZNIKE, ZDRAVO, USPEŠNO IN VESELO

LETO 2006

Izvršni odbor DS "Kredarica"
in Uredniški odbor

ska gotška kripta, ki je prava redkost v slovenskih cerkvah.

Tudi notranjost cerkve hrani mnoge dragotine in znamenitosti. Najsijajnejša je nedvomno slika kapiteljskega patrona sv. Miklavža (Nikolaja) v nebeški slavi na monumentalnem lesenem neogotskem oltarju, delo beneškega renesančnega mojstra Jacopa Robustija - Tintoretta. Avtor več slik na stranskih oltarjih v cerkveni ladji je sloviti slovenski baročni slikar francoškega rodu Valentin Metzinger.

Koncert v Dolenjskih toplicah

Po namestitvi v Dijaškem domu (okoli 18. ure) so imeli člani zbora malo časa za počitek in pripravo za koncert, ki je bil ta večer.

Koncert prijateljskih zborov MePZ REVOZ in Komernega zbora Kredarica je održan v veliki dvorani hotela Kristal v Dolenjskih toplicah (okrog 15 km od Novega mesta), s pričetkom ob 20.15. uri. Publika so bili večinoma gostje hotela, njih okoli 200, dobrodošlico pa je izrekla **Mojca Hočevlar**, animatorka zdravila.

Najprej je MePZ REVOZ zapel osem pesmi iz svojega bogatega repertoarja. Sledil je pozdravni govor njihove predsednice **Darje Marjanovič**, po tem pa je naša **Zdenka Lukan**, voditeljica programa, pristrčno pozdravila publiko, napovedala Kredarčane in povdarila, da je to njihov prvi nastop v Sloveniji. Zbor je najprej zapel štiri pesmi, po tem pa je dve zapel kvartet. Sledil je pozdravni govor predsednika našega Društva **Alberta Kužnerja**, ki se je domačinom zahvalil na gostoprilstvu, publiku pa na številčnosti, pozornosti in podpori pevcem. Povdaril je tudi veliko zahvalo odgovornim ministrstvom Slovenije za materialno pomoč, brez katere mnoga gostovanja ne bi bila realizirana, pa tudi delo društva ne bi bilo tako aktivno. Predstavil je tudi prvi posneti CD našega zbora, kakor tudi knjigo za otroke Sončnica, katere avtorica je članica Društva **Marija Lovrič**.

Predsedniki so si izročili darila. Sedaj prostor našega Društva krasi slika Kartuzije Pleterje (olje na platnu), delo člana njihovega likovnega krožka **Franca Urbaniča**.

Koncert je do konca potekal po programu. Tako zbor, kakor tudi kvartet sta pobrala velik aplauz. Naš kvartet je navdušil prisotne tudi z izvajanjem tri vojvodjanske pesmi, posebej za pesem Osam tamburaša, katero so neketari prisotni poznali in tudi zapeli.

Skupni nastop je naredil izreden vtis

na prisotne. Zapeli so: Ta pover pa grahovco seje, Rasti, rožmarin in Slovenija, od kod lepote tvoje, s katero je koncert končan, izvajalce pa so pospremili z velikim aplavzom. Moram povedati tudi, da dvorana v kateri so peli morda ni najboljša za petje zborov, ampak to poslušalcem ni bila motnja in splošno vzdušje koncerta je pozitivno. Nekateri prisotni so bili celo žalostni, ker koncert ni trajal dlje časa.

MePZ REVOZ, predsednica Darja Marjanovič in dirigentka Cvetka Krampelj

Moški kvartet in zbor Kredarica na maši v cerkvi Sv. Nikolaja

Skupni nastop MePZ REVOZ in Kredarica pred prepolno dvorano v Dolenjskih toplicah

Po koncertu so nam gostitelji priredili prekrasno druženje ob bogati večerji. Ob živi glasbi in igri smo ostali skupaj do polnoči in nihče se ni pritoževal na utrujenost.

Ogled Novega mesta z okolico

12. novembra so gostitelji načrtovali ogled mesta od 9. do 10. ure, za tem smo obiskali tudi lepo urejen Gasilski zavod,

kjer nam je **Igor Perhaj** pripovedoval o pomenu tega zavoda, ustanovljenega 1959. leta in ki je tudi danes, s 50 zaposlenih od velikega pomena svojim meščanom. Ogledali smo si tudi razstavo slik prve literarne delavnice, avtorji slik pa so gasilci tega doma.

Sledil je obisk na Otočec, 7 km od Novega mesta. Otočec, rajski dragulj, leži v prečudoviti dolenjski pokrajini, na otoku sredi reke Krke, in se že osem stoletij

ogleduje v njenem turkiznem ogledalu. Otočec je edini vodni grad na Slovenskem. Zgodovine tega edinstvenega gradu je dolga, pestra in bogata. Začetki gradu segajo v srednje stoletje, prve pisane omembe so iz leta 1252.

Ogledujemo in navdušujemo se nad lepoto Krke in grada Otočca, ampak ura kaže da moramo dalje. Čas je za kosilo, ki je rezervirano na Martinovi kmetiji. Pričaka nas nasmejan **Janez Krhin** s prigriskom na dvorišču: orehovo in malinovo žganje, cviček, jabolčni sok in majhni sendviči z domačo salamo. Gospodinja **Marta Krhin** skupaj s soprogom pripravljata kosilo in nas skupaj postrežeta. Naš obisk se je zgodil ob prazniku sv. Martin in Martinovanje - praznikom vina. Kosilo je v skladu s prazničnim običajem: piščančja juha postrežena skupaj z mesom, ajdovimi žganci zabeljenimi z

ocvirki, štrudelj s sirom, za pijačo pa seveda cviček in jabolčni sok. Naš zbor poje vinsko pesem Majolka za domačine kmetije, veseli domačin pa zapoje z nami. Moramo naprej, kajti čas hitro mineva.

O cvičku

Lepšiga hriba nej,
ku je naš griček,

bulšiga vina nej,
ku je naš cviček.

(ljudska)

Dolenjski cviček je autohtono vino, ki ga pridobivajo z mešanjem približno 70 % vina rdečih ter 30 % vina belih vinskih sort. Med rdečimi sortami daje glavno podlago cvičku žametna črnina (v povprečju 45%), med belimi pa kraljevina (povprečno 12%), sestavini cvička sta še modra frankinja (12%), ter laški rizling (10%), v manjši meri pa tudi portugalka (7%), plavec (4%) in drugo belo (10%). Žametovka, avtohtona trta, daje cvičku njegovo poglavitno vinsko naravo, modra frankinja mu daje polnost, harmonijo in barvo, kraljevina pa mu znižuje kislost ter mu daje mehko in pitnost. Cviček je možno pridelati samo v dolenjskem vinorodnem okolišu in nikjer drugje na svetu.

Kartuzija Pleterje

Sobota popoldne je načrtovana za obisk Kartuzijanskem samostanu Pleterje, ki je ustanovljen 1403, obnovljen pa 1904. Naš vodič je bil **Pavel Turk**, ki nam je podal veliko informacij o sami poti po kateri smo se vozili. Tu je mnogo vinogradov in sadovnjakov, z znanim vzgajališčem konjev, in na katerem se že 140 leta organizirajo konjske dirke, veliko starih zidanic (hiše pod katerimi so kleti, zgornji del pa je za stanovanje). Tu spoznamo z zgodbo o vinu cvičku.

Prispeli smo do kartuzijanskega samostana ki se širi na velikem prostoru in je obdan z visokimi zidovi. Pristop je dovoljen samo v del samostana, kajti v drugem delu kartuzijani živijo tiho, disciplinirano življenje posvečeno molitvam. Živijo od svojega dela - imajo sadovnjake, vinograde, zbirajo zdravilne rastline za čaje, kar s pomočjo meščanov pripravljajo in prodajajo. Vse to smo si ogledali na multimedijalnem ogledu za obiskovalce. Zvedeli smo, da so zdaj v samostanu samo tuji monahi in to njih 11.

Večer nas je dohitela v ozidju samostana, vodič pa bi nam rad pokazal še staro domačijo, ki se nahaja za obzidjem samostana: lesena koča s črnim ognjiščem, štala za živali, kozolec,... Vse je prenešeno v originalni verziji in je kot muzejski eksponat v turistični ponudbi za ogled. Ko se je že stemnilo, smo si ogledali še prodajo grnčarije in odidemo na večerjo. Se je treba spočiti in naspati, ker jutri (v nedeljo) zbor nastopa v cerkvi Sv. Nikolaja, po maši.

Drugič v cerkvi Sv. Nikolaj

Naš komorni zbor in kvartet "Kredarica" sta imela to čast, da po nedeljski ma-

ši nastopajo v cerkvi Sv. Nikolaja in zapojejo nekoliko pesmi. Zelo lep in svečan dogodek. Polna cerkev Novomeščanov toplo je pozdravila z aplauzom, župnik **Jože Lap** pa se je zahvalil in nam zaželel srečno pot v Novi Sad.

Čas je za odhod

Po končanem nastopu zbora in kvarteta smo zopet zbrani skupaj z domačini: predsednico MePZ **REVOZ Darjo Marjanovič** in člani **Vladko Rupena, Ljubotom Skupkom, Andejom Škufca, Markotom Ferkoljem**,

ki so največji del našega bivanja v Novem mestu bili z nami. Prisotna je bila tudi dirigentka MePZ **REVOZ Cvetka Krampelj**, naj pa mi ne zamerijo člani, katerih imena si nisem uspela zabeležiti. Marko nas je zapeljal še na kavico v kafič, pred samim odhodom na pot. Počastil nas je, ker je imel rojstni dan. Marko, čestitamo! Poslovimo se in se zahvaljijemo na prijaznem gostoprimstvu. Bili so krasni domačini. Obojestransko si želimo, da bi naša srečanja postala tradicionalna. Dragi prijatelji MePZ REVOZ hvala vam za vse. Srečamo se v Novem Sadu. Dobro došli!

Ob 12. uri gremo na avtobus, mahamo in odhajamo, med potjo pa se menimo, da je potrebno kupiti še kaj za pot. Gremo v market, ki je ob nedeljah odprt do 13. ure.

Po programu naj bi se ustavili in si ogledali še Kostanjeviške jame, ampak turistična sezona je končana in ogled ni možen. Uživali smo v čudoviti naravi, potem pa si postrežemo s "švedsko mizo" v prtljažniku avtobusa. MePZ REVOZ nam je podaril popotnico in smo si postregli. Obilje peciva, jabolčni strudlji, krofi,... za pijačo pa vino in jabolčni sok. Po okrepitvi je bil čas za nadaljevanje poti in vrnitev v Novi Sad. Voznik avtobusa nas je varno pripeljal domov ob 23. uri.

Kaj reči na koncu? Komorni zbor in

moški kvartet "Kredarica" sta imela zelo uspešen nastop v Novem mestu. Mi, ki smo potovali z njimi pa priložnost, da vidimo njihovo resnost in disciplino v delu

Komorni zbor Kredarica, dirigentka **Suzana Gros**, klavirska spremljava **Dina Šuklar** (Dolenjske toplice, 11. november 2005)

in nastopih. Ker so bili res zelo aktivni med bivanjem v Novem mestu in niso

Darja Marjanovič, predsednica MePZ REVOZ daruje sliko, delo **Franceta Urbančiča**, našemu predsedniku **Albertu Kužnerju** (foto: **Alenka Krišelj**)

imeli časa za vajo, so v avtobusu brez pogovora na povabilo dirigentke **Suzane Gros** peli v avtobusu, pred sam nastop na nedeljski maši v cerkvi Sv. Nikolaja, pa kar pred samo cerkvijo.

V avtobusu pa pestro. Mladi člani zbora so neutrudni v prpovedovanju vicev. Tudi starejši so deležni dogajanja. Veliko se tudi zapoje. Za pesem niso nikoli utrujeni tako mladi kakor tudi starejši. Vreme smo imeli krasno. Res, da sonca nismo videli, ampak kar je najbolj pomembno, ni bilo megle in dežja. V teh treh dneh bivanja v Sloveniji smo videli lepo urejenim zelenim površinam, lepe hiše obdane z vrtovi, sadovnjaki,... Novo mesto nas je osvojilo s svojo lepoto, staro arhitekturo, prijaznostjo domačinov, ki so naše bivanje v Novem mestu ustvarili lepšim in nepozabnim.

Zlatica Radisavljevič

Foto: **Albert Kužner**

KVARTET "KREDARICA" NA 37. BEMUS-u

Tradicionalne beograjske glasbene svečanosti, na katerih se izvaja umetniška glasba, 37. BEMUS, letos je posvečen glasbi manjšin. Ob tej svečanosti je tudi naš kvartet "Kredarica" imel 16. oktobra svoj nastop.

Kvartet je ustanovljen 2004. leta, a je do sedaj imel že število nastopov. Kvartet je karakterističen predvsem z dobrim soglasjem glasov, kar se je dalo videti in slišati na dosedanjih koncertih. Poleg tega so vsi člani kvarteta odličnega sluha, kar je seveda osnova da bi lahko obstali, delali na svojem petju in širjenju repertoarja. Tisto kar me je pritegnilo, da sem kot vodja le-tega nadaljeval s petjem i sodelovanjem z Društvom Slovencev "Kredarica", so predvsem ljudje, ki zračijo z iskrenostjo in toplino, to pa so prenesli tudi na glasbo, ki jo izvajajo. Peti s srcem je ena najbolj pomembnih stvari, da bi zbor (kvartet) sploh lahko deloval.

Na letošnjem BEMUS-u, je prikazano ustvarjanstvo manjin. Nastopali so Slovaki, Madjari, Romuni, Makedonci, Rusini, Vlasi, Šokci, Albanci in vsi so nastopali v narodnih nošnjah. Naš slovenski kvartet je odstopal v mnogo čem. Skratka, nastopali smo v oblekah, kajti naš komorni zbor prav tako nastopa v oblekah. Zatem, vsi nastopajoči so svoj program izvajali na pamet, mi

pa smo peli z notami, kar seveda ni znižalo kvaliteto skupine in njen nastop. Zapeli smo dve slovenski pesmi: Veseli hribček (neznanega autorja, za moški vokal pa priredil Janez Močnik) in Pleničke je prala (priredil D. Bučar). Publika nas je pozdravila gromoglasnim aplauzom. Meni, pa tudi ostalim članom je bilo zelo prijetno, najbolj pa nas je zanimalo mišljenje glavnega selektorja tega koncerta, Dr. Dimitrija Golemovića, šefa katedre za etnomuzikologijo na Fakulteti glasbene umetnosti v Beogradu. Ta veliki strokovnjak je naš nastop komentiral z besedami: - Fino štimate in imate barve glasu, ki se ujemajo. Profesor Golemović želi slišati tudi zbor, tako da obstaja možnost ponovnega odhoda v Beograd.

Po tem velikem koncertu in uspešnem nastopu je naš kvartet nastopal tudi v Sloveniji v Dolenjskih toplicah (11. novembra)

Moški kvartet Kredarica v Sinagogi (24. november 2005)

in v Novem mestu, ter zabeležil lep uspeh. Menim, da bomo nadaljevali z vzponom, kajti člani imajo prekrasen medsebojni odnos, vsak predlog katerega koli člana pa ni nikoli napačno sprejet, pač pa kot prijateljski nasvet in podpora za nadaljnje delo in še bolj uspešno nastopanje in izvajanje repertoarja

Stevan Nikolić

Prevedla:

Danijela Janković

NAŠI NOVI PRIATELJI DS "KULA" VRŠAC

V imenu DS "KREDARICA" sem dobil prijetno nalogo, da se 3. septembra 2005. udeležim in pozdravim redno skupščino

na terasi planinskega doma na Širokem buľu. Lepo vreme, široka prostranstva vinogradov Vršca, v prijetnem ambijentu in

ga zbora in vsi prisotni smo poslušali pesem Oj, Triglav moj dom. Razdelil sem tudi naš bilten, mnoge pa je zanimalo naše delo, kot najstarejše, prvo ustanovljeno Društvo na teh prostorih. Sledila je zdravica, kosilo in pesem.

Razen v Vršču, kjer je jedro delovanja članov DS "KULA", naših novih prijateljev, so tu še Alibunar, Bela crkva, Gudurica in Plandište.

Vodstvo DS "KULA" me je počastilo in sem tudi drugi del dneva bival z njimi v Gudurici, od davnin znani po vinogradništvu in sožitju mnogih nacij. Slovenci so se v večjem številu doselili po drugi svetovni vojni, to pa se najbolj opazi po imenih ulic: Komandanta Staneta, Prešernova, Cankarjeva, Župančičeva, Gradnikova.

Prijazni domačini, izvrstna vina vzhodnega Banata, ki smo jih degustirali ob obisku dveh prvovrstnih kleti, bivanje na posesti gospoda **Barne**, kompletirali so nepozaben obisk in se jim ob tej priložnosti lepo zahvaljujem. Dogovorili smo se, da v letu 2006. organiziramo skupno kulturno prireditve naših društev, na sceni KUD "Šandor Petefi" Vršac, ki bi se prav tak vključil v dejavnosti. Nasvidenje Vrščani!

Srdan Radaković

Prevedla: **Danijela Janković**

Društvo Slovencev "Kula" Vršac

Društva Slovencev "Kula" Vršac. Održana je točno leto dni po ustanovitveni in registraciji (30.09.2004), na Vršačkem bregu.

navdušenju vseh prisotnih, je skupščina potekla uspešno. Predsedujoči prof. **Zdravko Starc** je prejel naše malo darilo - CD naše-

TRETJI KONCERT SLOVENSКИH PESMI IN POEZIJE

Društvo Slovencev "Kredarica" iz Novega Sada je organiziralo že III. tradicionalni Koncert slovenskih pesmi in poezije.

24. novembra ob 19. uri so na koncertu, v Dvorani Sinagoge v Novem Sadu, nastopali gostje iz Subotice, Zrenjanina, Beograda in Niša, skupaj z našim društvom "Kredarica".

Prisotne je pozdravil gospod **Albert Kužner**, predsednik DS "Kredarica".

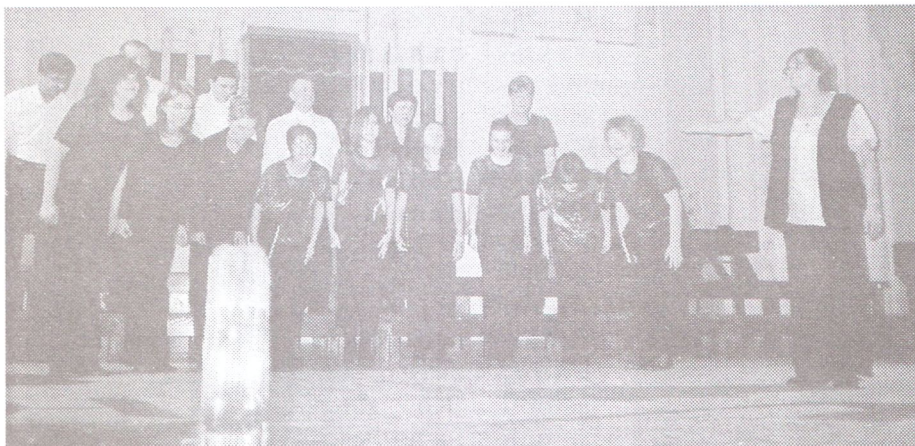
Program se je pričel z nastopom Komornega mešanega zbora "Kredarica". Z dirigentko **Suzano Gros** in ob klavirski spremljavi **Dine Šuklar** so zapeli "Oj, Triglav moj dom", "Lipo", "Kje so tiste stezice", "Rasti, rasti, rožmarin", "Ave Marijo" in "V tihi hoči". **Nataša Veličkov** je recitirala verze Adija Smolarja "Bognedaj, da bi crknu televizor". Potem nam je moški kvartet "Kredarice" zapel "Pleničke je prala" in "Majolka bod pozdravljena".

Kot predstavnica "Kredarice" in naše šole je nastopila **Lidija Petrov**, recitirala je verze Andreja Šifrerja "Zobobluz" ter mlada umetnika **Dragan Ranitović**, ki je zaigral na harmonici "Valček" in **Jovan Ranitović** z izvedbo na klavirju skladbe "April", Petra Iljiča Čajkovskega.

Naši gostje iz Subotice, Društvo Slovencev "Triglav", pridno sodeluje na naših prireditvah. Na koncertu je prvič nastopil zbor. Zborovodja je bila profesorica **Marija Balaz Piri**, zapeli so "Po jezeru", "Jurjevanje" in "Pozimi pa rožice ne cve-to". Sledil je nastop dobro znane **Minee Marton**, ki je zaigrala na klavirju "INPROMTI" Franza Schuberta.

Društvo Slovencev "Planika" iz Zrenjanina je predstavil pevski zbor s skladbami "Iz zemlje gre trsek", "Kje so tiste stezice" in "Preleteče lastavice". Dirigent je bila profesorica **Daniela Avram**.

Nastopili si tudi naši dragi gostje

Pevski zbor "Triglav" Subotica

Kvartet DS "Sava" iz Beograda pod vodstvom Zlatana Vaude

Pevski zbor "Planika" iz Zrenjanina

iz Beograda Društvo Slovencev "Sava". Poslušali smo **Ivana Debeljaka** na solo diatonični harmoniki, ki je zaigral in zapel "Pomlad, spet lušno je", ter kvartet "Sava", ki je za-

Nataša Veličkov
(Kredarica)

in **Janko Antolič** "Cveteli so beli kostanji".

Prisotni so bili navdušeni in vsi so

Željka in Janko Antolič
(DS Sava)

uživali.

Na koncertu je prvič nastopila slovenska kulturna skupnost "Fran-

ce Prešeren" iz Niša. Poslušali smo uvodno besedo o Prešernu in njegovo "Zdravljico", potem pa je nastopil Komorni zbor z dirigentom in njihovim predsednikom profesorjem **Kodela Slobodanom**, in zapel: "Tam kjer murke cveto", "Ko so fantje proti vasi šli", "Po jezeru" in "Prelepo gorenjsko". Prisotni so jih reslepo pozdravili.

Lidija Petrov
(Kredarica)

Stevana Nikolića, ki je zaigral na harmoniki. Poslušali smo pesmi v duhu slovenskega ljudskega melosa "Venček ljudskih" in od bratov Avsenik, "Prelepo Gorenjsko" in seveda na koncu "Slovenija, od kod lepote tvoje" kot vedno himno naše "Kredarice".

Za nami je izredno prijeten večer, dogodek in užitek. Po prireditvi so se gostje in nastopajoči zbrali v sednjem objektu, navdušeni, veseli in nadaljevali druženje s pogovorom še nekaj ur. Ko smo se razšli, v poznih večernih urah, se vsak vrnil domov; v hladni novemberski noči, je v srcih ostal nepozaben občutek in želja za ponovnim srečanjem v Novem Sadu ali kje drugje, kajti lepo je zapeti, lepo je slišati slovensko besedo, negovati tradicijo, vzdrževati šege in navade, ne pozabiti na našo lepo domovino Slovenijo.

Koncertii, ki jih organizira naše Društvo "Kredarica", so resnično uspešni. Torej vas lepo in resnično vabimo na koncert, ki bo zopet naslednje leto. Organizatorju in vsem nastopajočim se lepo zahvaljujemo

Komorni zbor "France Prešeren" iz Niša

Koncert se je nadaljeval še naprej in zdelo se je, da je prekmalu prišel konec. V finalu je zopet nastopil Komorni mešani zbor "Kredarica" z dirigentko **Suzano Gros** ter ob klavirski spremljavi **Dine Šuklar** in

in **ČESTITAMO** na velikem in izrednem dogodku.

Program je vodila autorica teksta
Zdenka Lukan

Foto:
Albert Kužner

Marija Lovrić - pisateljica

Povod za pogovor je natis knjige za otroke "Suncokret" ("Sončnica"), ki jo je izdala avtorica Marija Lovrić, a prevedla na slovenski jezik Angela Arandelović. Promocija knjige za Društvo Slovencev "Kredarica" je bila letos 2. septembra.

Iskrene čestitke v ta namen. Vi imate sposobnost da iz detaljev stekete bogato poetsko sliko. Vaše zgodbe zrače z toploto in z občutkom za vse, kar obstaja okoli nas. Prosim Vas, da mi za začetek poveste od kdaj se ukvarjate s pisanjem?

Hvala. Začetki mojega pisanja segajo v osemletno šolo v Iloku, nadaljujem v Gimnaziji v Vukovaru kot članica literarnega krožka, potem kot članica skupine literatov, ki so se zbirali na Tribini mladih v Novem Sadu.

Menim, da bi bilo zanimivo, da nam poveste nekaj o Vašem otroštvu in mladosti.

Rojena sem 17. decembra 1939 v kraju Lovas (Vukovar, Republika Hrvaška). Osnovno šolo sem končala v Iloku, maturirala v vukovarski Gimnaziji, študij srbohrvaškega in nemškega jezika ter književnosti kot enakopravnih predmetov pa končala na VPŠ v Novem Sadu. Delala sem na dveh šolah in v ČIP "Dnevniku".

Moje otroštvo je bilo podobno otroštvu generacija po II. svetovni vojni. Živel se je skromno, dokazovalo z delom, ukvarjali smo se s športom, odhajali na delovne akcije.

Kje vse ste objavljali do sedaj?

Objavljala sem odvisno od vsebine, časa in kraja v katerem sem živela.

S to vrsto čtiva sem postala sodelavka v otroških časopisih: "Jopajtas", "Mezeskalacs", "Zornička", "Vzlet", "Bucuria copii-lor", "Zahradka", "Drugarče", "Razvigor", "Fati", "Poletarac", "Vesela sveska", i dr.; objavljala sem tudi na otroških straneh skoraj v vseh časopisih v Vojvodini.

Sodelovala sem z radio Novi Sad, Sara-jevo in Koper.

To je predvsem otroška književnost, kaj ne? Kako to, da ste se obrnili otrokom, kot svoji bralni publiki?

Da, to je predmet najinega pogovora. Kadar vzamem v roke svinčnik, že imam inspiracijo in v teh primerih so to otroci, otroški svet...

Kateri starosti otrok so namenjene Vaše knjige?

Do sedaj sem kot avtorica-izdajateljica

izdala dve knjigi - slikovnici "Zvita kokoš" ("Lukava koka"), za mlajše od 5. do 7. leta starosti in "Sončnica" ("Suncokret") za šolske otroke od 1. do 3. razreda.

Kakšen je bil odziv bralcev in kritikov na Vaše povesti in knjige?

Zelo dober. Prvo izdajo, "Zvita kokoš" sem razstavljala na VIII. salonu knjig v

Novem Sadu leta 2002, na stojnici Izvršnega sveta APV (Sekretariat za izobrazbo in kulturo in Sekretariat za nacionalne manjšine) in na Beograjskem sejmu knjige 2002. Drugo izdajo, slikovnico "Suncokret" (projekt je bil sprejet na Natčaju za otroško knjigo Izvršnega sveta APV) sem natisnila in razstavljala leta 2003. Tretjo izdajo "Sončnica" ("Suncokret") sem izdala leta 2005 in se pravkar vrnila s Sejma knjig v Beogradu.

Na katere jezike ste prevajali? Kakšno je bilo sodelovanje s prevajalci? S katerimi problemi so se srečevali pri prevajanju Vaših tekstov?

Že pri naštevanju naslovov otroških časopisov se lahko delno sklepa na katere jezike je prevajana in tiskana moja književnost; madžarski, slovaški, slovenski, romunski, rusinski, srbski, bolgarski, hrvaški, hrvaško-gradišćanski, makedonski, albanski in nemški jezik.

Sodelovanje s prevajalci je bilo plodno - obojestransko smo se trudili. Problemi s katerimi smo se srečevali so se nanašali na jezik na katerega je prevajano, na skupino, kateri je jezik pripadal, na duh jezika, na leksiko.

Kakor se je slišalo na promociji "Sončnica" v prevodu Angele Arandelović na

slovenski jezik, rezultat potrpežljivega dela naše učiteljice in dragocen plod v okviru dopolnilnega pouka slovenskega jezika v Novem Sadu, ki ga organizira Društvo Slovencev "Kredarica" v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Opazila sem, da so ilustracije v "Zviti kokoši" ("Lukava koka") in v "Sončnici" vrhunske. Kdo je bil ilustrator in kako ste z njimi sodelovali?

Ilustrator obeh knjig je Attila Csernik, akademski slikar iz Novega Sada, ki ilustrira tudi Enciklopedijo "Vojvodina". Sodelovanje je večletno in dobro.

Kaj je tema Vaših povesti?

Zelo različno. Videli boste, če uspem dokončati projekt na katerem delam.

Se niste bali otrokom ponuditi povest, v kateri je deček postavljen v eno dramatično situacijo, ko po materini smrti ostane čisto sam na svetu? Nisem prepričana, da lahko mali bralec najde tolažbo v onem kar mu je ponujeno na koncu povesti.

Ne, nisem se bala. Knjiga nosi podnaslov "Na robu pravljice", tako da so v njenem naslovu in podnaslovu povzet vsi elementi, ki se nahajajo v knjigi in oni dovoljujejo takšen razplet.

Navzoči ste tudi v časopisu DS "Kredarica". Kakšna je Vaša naloga?

Članica sem Uredniškega odbora in delam rubriko Predstavljamo naše člane od prve številke.

Kaj za Vas pomeni natis knjige "Sončnica" v slovenskem jeziku?

"Sončnica" je natisnjena v nakladi od sam 300 izvodih, plastificiranih platnic, bogato slikovno opremljena, svojevrstna rariteta in je prva knjiga za otroke v slovenskem jeziku v katalogizaciji Matice srpske objavljena v Vojvodini.

S pojav knjige v slovenskem jeziku, poleg razstave likovnih del "Slovenija, od kod lepote tvoje", posnetka zgoščenke našega zbora, dela dopolnilnega pouka slovenskega jezika, izhajanja časopisa "Kredarica", je na ta način postavljen temelj slovenski kulturi na teh prostorih in prispevek bogatenju kulturnega življenja pri nas.

Pogovor vodila:

Katja Juršič-Huzjan

Prevedla:

Angela Arandelović

JERNEJ KOPITAR, SLOVENSKI JEZIKOSLOVEC (1780-1844)

Jernej Kopitar, slovenski jezikoslovec se je rodil 21. avgusta 1780 v Repnjah pri Vodichah, kmečkim, a uglednim staršem. Po uspešnem šolanju na ljubljanski normalki in nato gimnaziji, se je kot domači učitelj zbližal z znamenito družino Zois. Prijateljstvo z Žigo Zoisom, osrednjo osebnostjo slovenskega narodnega preporoda na kulturnem in znanstvenem področju na prelomu 19. stoletja, je Kopitarju prineslo službo tajnika, knjižničarja in varuha mineraloške zbirke v Zoisovi hiši. Ob Zoisovih sodelavcih Valentinu Vodniku, Antonu Tomažu Linhartu, Janezu Japlju in drugih se je navdušil za jezikoslovje, zgodovino in naravoslovje. Prav tukaj je leta 1808 skoraj v celoti pripravil svoje prvo pomembno, pri nas najbrž najbolj znano delo **Gramatik der slavischen Sprache in Krain, Karnten und Steiermark** (Slovenica slovenskega jezika na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem). V ta čas sodi njegovo prvo pismo uglednemu češkemu slavistu Dobrovskemu, ki je porodilo plodno prijateljstvo z bogato slavistično korespondenco.

Sledil je odhod na Dunaj, kjer se je Kopitar posvetil študiju prava, slavistike ter novogrških knjig. Njegova vsestranska prizadevnost ter Zoisove zveze mu je omogočilo službo knjižničarja v Dvorni knjižnici. Postal je tudi glavni cenzor za slovenski in novogrški tisk na območju celotnega cesarstva. Kasneje je v službi dvornega knjižničarja napredoval do prvega kustosa in bil v zadnjem letu svojega življenja imenovan za dvornega svetnika. S tem so se mu izpolnile njegove zgodnje želje in ambicije. Tovrstna služba mu je omogočila več časa za samostojen jezikoslovni in slavistični študij ter publicistično delo. Svoje veliko znanje je nenehno izpopolnjeval tudi na potovanjih po Nemčiji, Češki, Franciji, Angliji in

Italiji ter v dopisovanju s številnimi pomembnimi kulturniki in politiki svojega časa (Dobrovsky, Grimm, Humbolt, Hanka, idr.). Celotna korespondenca šteje več tisoč pism in okoli 500 dopisovalcev. Evropi je Kopitar znan kot pomemben slavist, najbolj po v latinščini napisani knjigi **Glagolita Clozianus**. V njej je 1836. leta objavil in po svoje razložil glagolski rokopis, (ki ga je dobil pri grofu Clozu) in Brižinske spomenike. Ob tem je razvil danes sicer zastarelo karantansko (panonsko) teorijo o poreklu starocerkvenoslovenskega jezika.

V svojem času je slovel tudi po narodopisnih, jezikovnih in zgodovinskih razpravah in člankih, ki jih je objavljval v dunajskih in drugih nemških časopisih Vaterländische Blätter, Wiener Allgemeine Literaturzeitung, Wiener Jahrbücher). Za Slovence je najpomembnejša že omenjena Gramatika. To je prva znanstveno kritična opisna slovnica našega jezika, ki sicer še temelji na dolenjski jezikovni tradiciji našega protestantizma, a že upošteva tudi nove poglede in druga slovenska narečja. Obravnava v glavnem res samo glasoslovje, oblikoslovje in le nekoliko domačo skladnjo, vendar razkriva v uvodu nekaj do tedaj slabo poznane zgodovine slovanskih jezikov. Zanimiva je tudi njegova želja po novem enotnem latinskem črkopisu, ki bi ga naj uporabljali vsi z latinico pišeči Slovani. Ta je bila pri nas tudi povod za znamenito abecedno vojno. Zanimivo in pravilno je bilo njegovo stališče, da ni nobene potrebe po združevanju vseh Slovanov v štirih velikih slovanskih jezikih, kar je želel Jan Kollar. Posebne zasluge ima Kopitar pri formiranju najpomembnejšega srbskega jezikoslovca Vuka S. Karadžića, ki je prav po njegovih nasvetih re-

formiral srbski knjižni jezik in pisavo. Zbral je izredno veliko besed za slovar srbskega jezika ter zapisal ogromno ljudskih pesmi in pregovorov. Najlepše med njimi (npr. Hasanaginica) je posredoval tudi Evropi. Kopitarjevo navdušenje nad Karadžićevim genijem je slednjemu odprlo vrata v pomembne evropske kulturne kroge (znano je njegovo posredovanje pri Goetheju).

Kopitar za domačo ljudsko in umetno poezijo ni kazal posebnega navdušenja, čeprav za literaturo ni bil povsem nedovzeten. Znano je, da je cenil antično, rimsko in Goethejevo liriko, navdušil pa se je predvsem prav za srbsko ljudsko liriko, ki jo je kot vzor priporočal tudi slovenskim pesnikom. Za naša takrat moderna literarna prizadevanja mladega Čopa iz Prešernovega kroga žal ni imel nobenega razumevanja in je precej oviral izhajanje pesniškega zbornika Kranjska čbelica. S tem se je zameril zlasti Prešernu, ki se mu je posmehnil z nekaj svojimi satiričnimi soneti, kot so: *Apel in čevljar* in v nemščini spesnjenima ciklusoma *Das Sangers Klage* (Pevčeva tožba) in *Literarische Scherze* in August W. v. Schlegels Manier (Literarne šale po šegi Augusta Wilhelma pl. Schlegla). Prav ti soneti so pri Slovenceh ustvarili nekakšno zadržanost do Kopitarja, ki je še danes živa. To drži bi morali omiliti, saj zasluge njegove Slovenice, s katero je postavil trdne temelje našemu nadaljnjemu jezikovnemu razvoju, odtehtajo Kopitarjeve napake.

Jernej Kopitar je umrl 11. avgusta 1844 na Dunaju, kjer je bil tudi pokopan. Njegove posmrtno ostanke so leta 1897 prenesli na Krištofovo pokopališče v Ljubljani (Navje).

Pripravila:
Angelca Arandelović

V sliki in besedi

NAŠ PEVSKI ZBOR V BEOGRADU

23. septembra se je skoraj poln 52-sedežni autobus odpravil v Beograd na povabilo tamkajšnjega slovenskega društva "Sava". Na tej poti so se poleg članov zbora udeležili tudi drugi člani Društva. V Beogradu v Hadži Milentijevi ulici, nas je pričakal predsednik Uršič in prejšnja predsednica Anica Sabo z nekaj člani društva. Tega dne je na košarkarskem evropskem prvenstvu bila pomembna tekma slovenske reprezentance za vstop v polfinale in to je bil razlog premajhnega števila obiskovalcev na koncertu. Koncert je bil v izredno lepi in akustični cerkvi Blažene Djevice Marije.

Naš zbor in kvartet sta lepo in z izkušnjami zapela skoraj cel repertoar s CD-ja in še nekaj novih pesmi. Zaključek kot vedno: "Slovenia, od kod lepote tvoje..." Na koncertu je bil tudi velečasni gospod Anton Rojc.

Prisotni so bili navdušeni in tu in tam se je pokazala tudi solza kot emocija na slovensko pesem in spomin na našo drugo domovino.

Po koncertu smo nadaljevali s prijetnim in prijateljskim druženjem obeh društev, z jedačo in pijačo seveda in še kako veselo slovesnko vižo.

V bolj poznih urah smo se počasi odpravili v Novi Sad.

Tekst in foto: **Albert Kužner**

ŠOLO SVA USPEŠNO KONČALE IN SE VELIKO NAUČILE

Štiriindvajseta poletna šola slovenskega jezika je potekala od 03.07.-30.07. v Ljubljani. Organizator je bila Filozofska fakulteta v Ljubljani.

Zahvaljujoč predsedniku najinega društva, gospodu Albertu Kužnerju in najini učiteljici gospe Angeli Arandelović, sva medve (Lidija Petrov in Sandra Ludrovan) dobili stipendijo za dvotedenski tečaj, ki jo dodeljuje Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Komaj sva čakali, da odpotujeva v Slovenijo. Končno je prišel ta dan, tretji julij. Potem šest ur potovanja in najinemu pričakovanju je bilo konec... Vrata Dijaškega doma Poljane so se odprla, a ljubezni domačini so naju pričakali s smehljajem. Takrat sva imeli občutek kot da sva doma. Po kratkem odmoru sva dobili program šole: pouk je bil vsak dan od 9. do 12.30, popoldne je bilo prosto in je bil organiziran zanimiv spremljevalni program (kot je: ogled starega mestnega jedra, lončarska delavnica, petje slovenskih pesmi, šola rolanja, kuhanje slovenskih jedi, veslanje po Ljubljani, TV večer...).

S poukom smo pričeli v ponedeljek, po testu za razvrstitev v skupine. Popoldne je bila slovesna otvoritev 24. Poletne šole slovenskega jezika na kateri so nas organizatorji pozdravili in nam zaželeli uspeh pri učenju in lepe počitnice v Sloveniji.

V torek sva imeli spoznavni večer na katerem se je vsaka država predstavila s kratkim programom.

Naslednji dan je bil organiziran ogled starega mestnega jedra. Ogled smo začeli na Prešernovem trgu, kjer nam je naša vodnica, Katja Dragar (vodja lektorjev v poletni šoli) razdelila mestne načrte. Nadaljevali smo do Kongresnega trga, Trga francoske revolucije, Križank, pa čez Šuštarški most po ulicah stare Ljubljane do Mestne hiše, stolnice in tržnice. Ogled smo končali na Tromostovju.

V prostem času smo se ukvarjali s športom in skupaj z novimi prijatelji šli na sprehod in v nakup (kar je največ vplivalo na najino denarnico).

Še dolgo se bova spominjali izleta, ko sva skupaj z Bojanom (Beograd), Nicole (Amerika) in Dušanom (Češka) šli v Poštojsko jamo in Predjamski grad.

Ob vikendih nisva imeli pouka, toda bili so organizirani izleti. V soboto sva šli na izlet do Rašice do Kolpe. Obiskali smo Trubarjevo domačijo v Rašici, ogledali knjigoveško delavnico in tudi sami poskusili izdelati miniaturno knjigo-spomin na počitnice v Sloveniji. Potem smo šli na rafting po Kolpi in brez potnega lista, naravnim potom, stopili v Hrvaško in se spet po Kolpi vrnili v Slovenijo. Tudi v nedeljo smo šli na izlet. Odločili smo se za Bled. Z besedami se ne more opisati lepota Blejskega jezera in okolice. Enostavno se mora doživeti. Cerkev na otočju sredi jezera je posebej zanimiva za bodoče mladoporočence. Bodoči mladoporočenec mora mladoporočenko odnesti na rokah do

vhoda cerkve, kako bi pokazal, da je močan človek za njo... do vhoda pa je dosti stopnic.

Veseli sva zaradi možnosti, da čim boljše spoznamo Slovenijo, njeno kulturo in običaje in izpopolniva najino znanje slovenskega jezika.

Šolo sva uspešno končali in se veliko naučile. Morava pohvaliti odlično organizacijo šole in tudi zelo zanimiv način delanja v njej. Šola se je končala slavnostno, kot se je začela, s koncertom skupine Olivija v romantičnem okolju gradu Kodeljevo.

To kar sva doživeli za ta dva tedna je doživetje in izkušnja, ki ga ne bova nikoli pozabili. Obisk najine Slovenije, ogled Ljubljane, učenje in druženje z drugimi učenci iz celega sveta, je nekaj, česar se bova spominjali do naslednje poti... A do tedaj nama ostanejo slike in prelep spomin.

Na koncu bi se še enkrat zahvalili:

Ministrstvu za šolstvo in šport Republike Slovenije na štipendiji,

Veleposlaništvu Republike Slovenije v Beogradu na brezplačnih vizah,

Organizatorju 24. Poletne šole slovenskega jezika,

Gospodu Albertu Kužnerju, predsedniku najinega društva, na priporočilu,

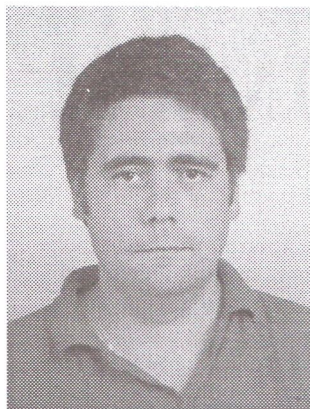
Gospe Angeli Arandelović, najini učiteljici, na vsem kar naju je naučila in na priporočilu.

Lidija Petrov in Sandra Ludrovan

OBISK MIKLAVŽA

Tokrat je Miklavž prišel v naš klubsko-administrativni prostor 5. novembra. Imel je to smolo, da je po dolgi poti iz Laponije prišel, ko je bilo dvigalo pokvarjeno, ter je moral tovor težak 40 kilogramov na sankah vleči po stopnicah, kajti tudi irvasi so odpovedali. Vseeno je bil pričakan navdušeno od več kot dvajset, predvsem malčkov in njihovih staršev. Bil je zelo jezen in resen zaradi pokvarjenega dvigala, in vsak otrok mu je moral recitirati pesmico, ki jo je poznal. Hitro se je razveselil in nihče ni ostal brez darila. Na koncu se je seveda udeležil skupnemu posnetku..

Glavobol je eden najbolj pogostih neuroloških simptomov, skoraj, da ne obstaja oseba, ki v svojem življenju ni začutila glavobola. V največjem številu so glavoboli maloštevilni in kratkotrajni-hitro minevajo.

Vseeno, glavobol je resen medicinski in epidemiološki problem sodobne družbe. Največ pozornosti se posveča migrenskim glavobolom zaradi intenzivnih težav in socio-ekonomskega značaja.

Približno 8% moških in 18% žensk, vsako leto doživi vsaj en migrenski napad. Stališče Svetovne zdravstvene organizacije je, da med migrenskim napadom oseba ni sposobna za delo. Migrena je periodična bolečina, srednje do močne intenzitete, ponavadi je zajeta samo ena polovica glave, pulsirajoča je, stanje pa se poslabša s fizično aktivnostjo, spremlja jo slabost in bruhanje, fotofobija ali fonofobija. Do napada migrene ponavadi pripeljejo nekateri provokativni faktorji, sam bolnik jih praviloma dobro določi. To so ponavadi stresi na delavnem mestu, ali doma, neredno spanje, prehrana, alkohol, kajenje, hrup, fizični napor-faktorji na katere lahko vplivamo. Pojavlja se tudi ob menstrualnem ciklusu, oziroma pri fiziološko pogojeni hormonski neravnoteži. Napad traja lahko nekaj ur ali pa tudi nekaj dni.

Do razvoja napada pripeljejo periodične nepravilnosti cirkulacije centralnega nervnega sistema - v prvi fazi zožanja krvnega ožilja, ki pogojuje zmanjšanje cirkulacije, v drugi pa prihaja do širjenja ožilja, kar prinaša bolečino. Biokemična osnova je nepravilno izločanje neurotransmiterov serotonina i glutamata. Tovrstna nepravilnost je dedna.

Poznamo takoimenovani migrenski tip osebnosti. To so ambiciozne, natančne, preobčutljive, opsesivne osebe, perfekcionisti, nagnjeni depresiji, pogosto nadpovprečno inteligentni. Ni še jasno ali se osebnost migreničarja razvija tekom življenja, ali oba aspekta imata enako genetsko osnovo.

Obstaja več vrst migren. Migrena z auro ali klasična migrena, pojavlja se v približno 15% primerov. Glavobolom se velikokrat vnaprej pojavljajo prodromi, ki napovedujejo napad in lahko trajajo do 24 ur depresije, brezvoljnost, čelja ali brezželjnost po določeni hrani. Napad začenja z auro, navečkrat vizuelno, kot je svetlikanje pred očmi, pojavljanje cik-cak črte, zamegljenost vida, pa tudi ispadi v vidnem polju, možni so tudi občutki otrplosti rok, obraza in jezika, šibkost dlani, ali motenost govora. Glavobol je ponavadi enostranski, pulsirajoči spremljajo ga fotofobija

in fonofobija, slabost in bruhanje. Napad lahko traja tri ure do tri dni. Med ali po napadu se lahko pojavi žariščni neurološki ispadi - slabost očesnih mišic, slabost ali odvzetost ene polovice telesa, otrplost polovice telesa, simptomi poškodbe možganskega stebra. Taki migreni rečemo komplicirana migrena. Migrena brez aure ali **navadna migrena** je veliko bolj pogosta in se pojavlja v 80% slučajev. Tako kot naziv sam pove se vnaprej ne pojavlja aura. Glavoboli so ponavadi obojestranski - in pogostokrat jih izzovejo provokativni faktorji. Med nosečnostjo so napadi maloštevilni, v menopauzi pa po minljivem poslabšanju navadno pride do prenehanja napadov. Razen teh dveh oblik obstajajo še mnoge različne oblike bolezni.

Zdravnik vam svetuje MIGRENA

Migrene in glavoboli na sploh predstavljajo resen diagnostični problem. Obstaja mnenje, da se polovica obolelih nikoli ne oglasi pri zdravniku - in se tako neadekvatno tudi zdravi. Razlog je zdravstvena neprosvetljenost, zanemarjanje bolezni, pa tudi neprofesionalnost in nerazgledanost zdravstvenega osebja.

Terapija migrene in glavobola je lahko nefarmakološka in farmakološka. Nefarmakološka insistira na izogibanju faktorjev, ki pripeljejo do napada, to je nujen pogoj za učinkovito zdravljenje migrene. Kar pomeni pridobiti si nove navade - redno spanje, primerna prehrana, prenehati s kajenjem in podobno, za kar je seveda nujna podpora in razumevanje družinskih članov in kolegov na delavnem mestu. Farmakološka terapija je lahko preventivna, njen uspeh se meri z zmanjšanim številom napadov v teku enega meseca in simptomatska usmerjena na zaustavitev ali lajšanje bolečin med samim napadom.

S preventivno terapijo začnemo, ko oboleli ima manj dva do tri napada v enem mesecu. Glavoboli so težki, onesposablajoči, pre čem je simptomatska terapija nezadostna, a nefarmakološka neuspešna. Na razpolago imamo več skupin zdravil. Nesteroidna antiinflamatorna zdravila (NSAIL) je velika skupina zdravil s podobnimi terapevtskimi učinki. Najbolj pogosto se uporabljajo acetil-salicilna kislina (Aspirin, Andol, Midol), ne manj učinkovit je ibuprofen (Brufen), naproksenska kislina (Naproxen) in drugi. Doziranje zdravil se določa tako, kot pri vseh drugih neuroloških terapijah na sploh, individualno - zdravilo se uvaja postopno dokler ne dosežemo doze, ki najbolj ustreza bolniku. S pravilnim jemanjem zdravil se popolnoma izognemo najbolj pogostemu neželenemu učinku, poškodbi sluznice želodca. Po večmesečnem jemanju zdravil naredimo večmesečno pauzo. Beta blokatorji Propranolol (Inderal) in metoprolol (Presolol), sta se pokazala učinkovita gotovo v enaki meri, kot dosedaj že omenjena zdravila. Beta blokatorje jemljemo izključno pod

nadzorom neurologa, potrebna je posebna previdnost pri kardioloških bolnikih, pri nosečnicah in astmatikih pa so ta zdravila kontraindicirana. Nezaželeni učinki se ne pojavljajo pogosto in niso agresivni. V preventivni terapiji razen teh dveh skupin zdravil, ki bi lahko bila zdravila prvega izbora, uporabljamo še nekatere antidepresive in antiepileptike, tudi agoniste kalcija, čeprav učinkovitost le tega v zdravljenju migrene, še ni popolnoma potrjena. Majhna doza estrogena se uporablja v predmenstrualnem času. Opijatom se izogibamo.

Ko bolnik začuti, da začenja napad začnemo takoj s simptomatsko terapijo. Na razpolago imamo tri skupine zdravil. Nesteroidna antiinflamatorna zdravila, ki jih uporabljamo tudi v preventivni terapiji, uporabljamo jih v večjih dozah in so zdravila prvega izbora, na samem začetku zdravljenja migrene. Veliko bolj hitre in močnejše učinke dosežemo z uporabo supozitorijev. Ergotalkaloidi, ergotamin in dihidroergotamin so zdravila, ki so najbolj dolgo na trgu. Zaradi slabe in nestalne resorpcije jih kombiniramo s kofeinom v tabletah, podkožno ali v žilo v bolniških pogojih. Nezaželeni efekti so podobni kot pri beta blokatorjih, ker so to sorodna zdravila. Prednost tovrstnih zdravil je ta, da so lahko dostopni in relativno poceni. Najnovejša zdravila v terapiji napada migrene so triptani, agonisti serotonina. Pri nas se lahko nabavijo zolmitriptan, rizatriptan, kakor tudi najbolj pogosto rabljeno zdravilo te skupine - sumatriptan. Sumatriptan se lahko dobi v tabletah, pa tudi podkožno. Zaradi izredno redkih ampak zelo resnih neželenih učinkov prvo dozo bolniku smemo dati samo v bolniških pogojih. Praksa je ponavadi ta, da skupaj z navedenimi zdravili uporabimo tudi antiemetik in stem vplivamo na slabost in bruhanje, obenem pa s tem izboljšamo resorpcijo ergotalkaloida. Dajemo ga v mišico ali v žilo. Čeprav se to zdravilo lahko kupi v nekaterih lekarnah pri nas še ni registrirano.

Vprašanje je kako izbrati zdravilo za napad migrene. Praviloma uporabimo tista zdravila, ki so bila učinkovita pri prejšnjem napadu. Za blage do srednje močne migrene predpišemo nesteroidna antiinflamatorna zdravila. Pri težjih oblikah uporabljamo ergotalkaloide. Zaradi lahke dostopnosti in ugodne cene indiciran je sumatriptan, takrat ko so ostala zdravila neučinkovita. Kdaj pa kdaj pod nadzorom neurologa uporabimo kombinacijo teh zdravil. V najtežjih primerih priporočamo akupunkturo.

Zdravljenje migrene je dolgotrajno, zahteva veliko napora in potrpežljivost, kako pacienta, kot tudi zdravnika. Terapija migrene je individualna, oziroma prilagoditi se mora vsakemu posamezniku. Do popolne ozdravitve ne pridemo v največjem številu primerov, temveč do zmanjšanja bolečin in zmanjšanja števila napadov. Ne glede na relativno veliko izbiro zdravil, le ta na samem začetku niso učinkovita, in mnogi odstopajo od nadaljnega zdravljenja.

Aleksandar Ješić, zdravnik
Prevedla: **Ljudmila Ivaz**

V sliki in besedi

PEVSKI ZBOR "KREDARICA" V SUBOTICI

Prvega oktobra v malem tesnem dvajsetsežnem avtobusu smo se odpeljali v Subotico na drugi tudi že tradicionalen koncert slovenskih zborovskih pesmi. Koncert, v prelepi dvorani mestne hiše, je odprl zbor slovenskega društva "Triglav" iz Subotice, potem so izmenično peli naš zbor in kvartet in dve ženski skupini od 9 in 14 pevk iz Porabja na Madžarskem. Koncert je bil zelo uspešen in tukajšnja publika je naše zборе in naše pesmi pozdravila z navdušenjem.

Po koncertu smo se še nekaj časa družili ob dobri večerji in žlahtnem subotičkem vinu. Nazaj smo se vrnili okrog polnoči.

Tekst in foto:
Albert Kužner

Slovenci so južnoslovanski narod, govorijo slovenščino, ki ima 8 dialektov. Ime je prvič izpričano pri Primožu Trubarju 1550. Oblikovali so se na stišu Alp, Panonske nižine, Furlanije in Krasa ob Jadranskem morju, zato so za kulturno-zgodovinsko etnogenezo Slovencev značilne srednjeevropske, panonske in mediteranske prvine. Konec 6. in v začetku 7. stoletja so se vzhodni in južni Slovani naselili na področju Vzhodnih Alp in se pomešali s staroselci idr. narodi na tem ozemlju. V bojih z Bavarci in Langobardi ter po uporih slovanskih plemen proti Avrom, ki ga je vodil Frank Samo, se je izoblikovala prva slovanska državna tvorba, Samova plemenska zveza (623-658); tej se je pridružil tudi Valuk, knez Karantanije, dežele na področju Gosposvetkega polja s središčem v Krnskem gradu. Po Samovi smrti je Karantanija ostala samostojna do sredine 8. stoletja; vladali so ji knezi Borut, Gorazd in Hotimir. V drugi polovici 8. stoletja so tam delovali misijonarji salzburske in freisinske nadškofije ter oglejskega patriarhata, ki so širili krščanstvo. V Freisingu so bili konec 10. oz. v začetku 11. stoletja zapisani *Brižinski spomeniki*, najstarejši slovanski literarni spomenik. Karniolci v Posavju in Karantanci so v 9. stoletju vstopili v sestavo bavarske Vzhodne krajine, kjer se je po prihodu kneza Pribine zahodno od Blatnega jezera začela oblikovati Spodnja Panonija s prestolnico Blatenski Kostel. Pod vladarjem Kocljem se je v Panoniji razširilo slovansko bogoslužje solunskih misijonarjev Cirila in Metoda. Konec 10. stoletja se je tu izoblikovala Koroška vojvodina, v 10. stoletju, pa so nastale mejne krajine (Vzhodna Karantanska, Podravska, Savinjska, Kranjska); ozemlje krajin je sestavljalo Veliko Karantanijo pod vodstvom koroškega vojvode, ki je ok. 1002 razpadla. Začela so nastajati fevdalna zemljiška gospodstva s središči na gradovih (najstarejši so Rajhenburg, Bled,

Čmurek, Višnja gora, Podčetrtek, Hmeljnik, največji Stari grad v Celju); gospodstva so postala upravna, sodna in vojaška oblast, ki so jo izvajale različne, predvsem nemško govoreče plemiške rodbine (Eppensteinci, Spanheimi, Ortenburžani, Andechs-Meranci, Traungavci, Goriški, Vovbržani, Žovneški, Babenberžani). Cerkvena oblast je bila razdeljena med salzbursko, freisinsko in brikensko škofijo ter oglejski patriarhat; cerkev je ustanavljala moške in ženske samostane (Osoje, Rožac, Možac, Podkloster, Stična, Breže, Gornji Grad, Žiče, Jurkloster, Ptuj, Kostanjevica na Krki, Gorica, Studenice, Velesovo, Bistra, Velika Nedelja, Metlika, Pleterje), kjer je potekalo kulturno življenje (zlasti prepisovanje rokopisnih kodeksov). Leta 1072 je bila ustanovljena škofija Krka (Gurk), prva škofija na slovenskem ozemlju.

P r o c e s germanske kolonizacije se je v glavnem končal ob koncu 14. stoletja. Od 11. do 14. stoletja je potekal tudi proces nastajanja trgov in mest, najprej romanskih (Čedad, Trst, Koper, Izola, Piran) nato germansko-slovenskih (Breže, Belja, Velikovec, Celovec, Slovenj Gradec, Pliberk, Ptuj, Maribor, Radgona, Slovenska Bistrica, Ljubljana, Kamnik, Kranj, Škofja Loka, Gorica, Novo mesto, Celje). Na prelomu 15. v 16. stoletje so se dokončno izoblikovale dežele Štajerska, Koroška, Kranjska in Goriška, ki so jim že od 1278 vladali Habsburžani in Goriški grofje. Leta 1333 je rodbina Žovneški podedovala del Savinjske doline s Celjem, osem let pozneje pa bila povzdignjena v grofo Celjske; ti so postali najmočnejša slovanska rodovina, dokler niso 1456 izumrli. V tem času se je izoblikovala tudi kulturna krajina, razvile so se vasi in družinske podeželske kmetije (hube), stanovi podložnikov na podeželju in obrtnikov v trgih in mestih. Dežele Štajerska, Koroška in Kranjska so se od začetka 15. stoletja naprej imenovali Notranja Avstrija; morale so se strniti pred ogrožanjem Benečanov, Ogrov in Turkov; ti so dve stoletji vpadali tudi na slovensko ozemlje, ropali in ugrabljali ljudi za svojo vojsko (janičarji). Kmetje so se v obrambi pred Turki povezovali; ker jih plemiški stanovi niso branili, temveč se povečevali njihove dajatve, so izbruhnili številni kmečki upori (koroški 1478, slovenski 1515, hrvaško-slovenski 1573, drugi slovenski 1635, tolminski 1713). V začetku 15. stoletja je slovenske dežele prizadelo tudi več hudih katastrof (kuga, potresi, požari). Deželam je prinašal blaginjo razvoj obrti, industrije, trgovine (fužinarstvo, izdelovanje stekla, papirja, usnja, gradbenega materiala, žagarstvo, rudarstvo).

Ko je bila 1461 ustanovljena ljubljanska škofija, je škof Krištof Ravbala začel širiti ideje humanizma, ki so na Slovensko prihajale iz Italije, zlasti Trsta. Slovenski humanisti so se uveljavili na Dunaju in kot diplomati. V 16. stoletju so bili nosilci izobrazbe protestanti, ki so študirali v Nemčiji; versko reformacijo so širili med duhovništvom in meščanstvom. Osrednja osebnost tega časa je bil Primož Trubar, ki je napisal in izdal prve knjige v slovenščini (*Katekizem, Abecednik*). Trubar je utemeljil slovenski knjižni jezik na osrednjem govoru Kranjske (ljubljanščina z do-

Maribor je po velikosti drugo mesto Slovenije (okoli 93.000 prebivalcev)

lenjskim i gorenjskim primesmi). Slovenski protestanti so napisali več kot 50 knjig; Jurij Dalmatin je 1584 v celoti prevedel *Sveto pismo*, Adam Bohorič pa istega leta izdal prvo slovensko slovnico. Po zmagi protireformacije, ki so jo podpirali zlasti jezuiti, začetniki višjega šolstva na Slovenskem, so se slovenske dežele rekatolizirale; skoraj tisoč najbogatejših in najumnejših meščanov se je izselilo, več kot sto let ni izšla nobena slovenska posvetna knjiga. Kultura in umetnost sta se razmahnila šele v obdobju baroka; razvilo se je italijansko in nemško gledališče, pridirgstvo, sakralna likovna umetnost, gradnja cerkva, kartografija in zgodovinske (Valvasorjeva *Slova vojvodine Kranjske*, 1689). Ustanovljeni so bili Akademija delavnih, Filharmonična družba, liceji v večjih slovenskih mestih. Avstrijska cesarica Marija Terezija (1740-80) je reformirala vojsko, upravo, davčni sistem; slovenske dežele so dobila svoje glavarje in okrožja; pretežno kmečko prebivalstvo se je z zmanjševanjem obveznosti do zemljiškega gospoda in osebno osvoboditvijo vključilo v tržno gospodarstvo. Naslednik Marije Terezije, cesar Jožef II., je razpustil samostane, na novo razmejil škofije ter uvažal nove. Slovenski narodni prered od konca 18. stoletja naprej je ustvaril vrsto slovnice, slovarjev, pesmaric, šolskih knjig in priročnikov, zbornikov ljudskih pesmi in etnografskega gradiva, pa tudi prvi pesniški almanah *Pisanice*, prvo slovensko opero *Belin* in komedije Antona Tomaža Linhart

/nadaljuje se/.

/slovenski koledar 2005; izdala Založba Nova revija, d.o.o. Ljubljana 2004/

IN MEMORIAM

DESANKA POSLO

1939 - 2004 - 2005

Pred enim letom (17. novembra 2004) umrla je članica našega Društva Desanka Poslon.

S spoštovanjem in hvaležnostjo se spominjamo njenega velikega prispevka kot profesorice, učiteljice in likovne umetnice pri delu šole dopolnilnega pouka slovenskega jezika, organizaciji in osmišljanju naših prireditev ter ostalih kulturnih dogodkov, petju v pevskem zboru ...

Pogrešamo njen nasmeh, optimizem in veder duh.

Desa, nikoli Te ne bomo pozabili!

**Društvo Slovencev
"Kredarica"**

Filatelistična razstava v Novem Sadu in Subotici

V septembru in oktobru tega leta je bila v poslovnem centru APOLO v Novem Sadu, v avli na I. nadstropju organizirana razstava pod imenom "Šport in šah na znamkah Jugoslavije in Črne Gore". Autor razstave je bil naš predsednik DS "Kredarica" **Albert Kužner**, ki je hkrati dolgoletni tajnik Društva filatelistov "Novi Sad". Razstava je bila postavljena na 11 vitrin s skupaj 176 razstavnih A4 listih. Na listih so prikazane priložnostne in doplačilne znamke s športno tematiko, potem ovitki in maximum karte prvega dne, kakor tudi lokalne izdaje Novega Sada na to temo. Razstavni listi so še podrobneje razdeljeni na več posameznih športnih panog in tekmovanj: *Olimpijske igre, Šah, Košarka in odbojka, Nogomet, Konjeniški šport, Evropska tekmovanja, Moto in biciklistični šport, Atletika in telovadba, Zimski športi, Športi na vodi, Namizni tenis ter Tenis.*

Prikazana so tudi najnovejša tekmovanja za evropsko prvenstvo v odbojki in košarki v Beogradu. Obdelava tozadevnega materiala od strani gospoda Kužnerja zasluži najvišjo oceno. Povdarjam, da se je gospod Kužner pred tem udeležil dela navedene vsebine (Olimpijske igre in Šah) na jubilej-

Ekspонат šaha na razstavi v Subotici

ni mednarodni razstavi 85 let Društva filatelistov **SUFILA -05** v Subotici (27.8.-3.9.2005.).

V delovanju Društva filatelistov poleg Alberta Kužnerja sodelujeta tudi člana Društva **Franjo Mihevc** in **Dušan Vujo-**

šević, avtor tega članka. Oni so redni udeleženci filatelističnih razstav in dobitniki priznanj in nagrad. Vsi vzdržujemo redne stike s filatelisti iz Slovenije.

Dušan Vujošević

RECEPTI SLOVENSKE KUHINJE

Matevž s suhimi rebrci

Sestavine: 70 dag prekajenih rebrc, 50 dag fižola, 50 dag krompirja, 2 čebuli, 2 stroka česna, malo masti za praženje čebule in česna. Prebran in opran fižol dan pred kuhanjem namočimo. Naslednji dan ga pristavimo na ogenj skupaj z rebrci in skuhamo do mehkega. Krompir skuhamo posebej. Kuhan krompir in fižol gladko zmečkamo z žvrkljo. Matevž zabelimo s praženo čebulo in česnom. Jed je podobna pire krompirju, zato vodo odlijemo, vendar je nekaj prihranimo, če jo bomo potrebovali za pravo gostoto matevža. Matevž naložimo v primerno skledo in ga obložimo z zrezanimi rebrci. Zraven ponudimo kislo zelje ali repo.

Sveža svinjska rebrca s kislim zeljem

Sestavine: 70 dag rebrc, 1 kg kislega zelja, 2 žlici moke, 1 dcl smetane, 1 čebula, 1 žlica masti.

Na rebrca nalijemo vodo in jih skuhamo. Kuhana vzamemo iz juhe in jih shranimo na toplem. V juho, v kateri so se kuhala rebrca, damo kuhat zelje in kuhanega podmetemo z mešanico moke in smetane. Nato sesekljamo čebulo, jo svetlo rjavo sprajžimo in stresemo k zelju. Ko je zelje s čebulo kratko prevrelo, jed solimo. Zelje naj bo gosto. Kuhano zelje zvrnemo v skledo in nanj naložimo narezana rebrca. Zraven ponudimo krompir v kosih ali v oblicah.

Ljubljanski smetanov zavitek

Sestavine za testo: 75 dag moke, 1 jajce, 3/8 l mlačne vode, sol.

Nadev: 3 dcl smetane s kuhanega mleka / sladka smetana / 20 dag rozin, 3 žlice sladkorja, 2 jajci.

Iz moke, jajca, vode in soli umesimo gladko testo in ga postavimo počivat. Ko testo počiva, pripravimo nadev: smetano, sladkor in jajca damo v skledo in dobro promesamo. Rozine preberemo in operemo. Spočito testo razvlačemo po prtiču in počakamo, da se nekoliko osuši. Nato ga premažemo z mešanico smetane, jajc in sladkorja ter po tem nadevu potresemo rozine. Testo z nadevom zvijemo, položimo v pomaščen pekač in spečemo.

Pripravila: **Zlatica Radisavljević**
(izbor iz knjig Kuhajmo po domače,
Kristine Merc-Matjašič)

Bilten »Kredarica«. Izhaja tromesečno. Uredniški odbor: Zlatica Radisavljević, urednica, Marija Lovrić, Rajko Marić, Angela Arandjelović in Albert Kužner, člani. Lektorica: Danijela Janković. Priprava tiska: Ljubomir Rakić. Tisk: SZR »MIVA« Veternik. Tiraž: 300 izvodov. Izvod brezplačen. Naslov uredništva: Društvo Slovencev »Kredarica«, 21000 Novi Sad, Trg slobode 3. Telefon 021/427-106. WWW.KREDARICA.S5.COM. Rešenjem Pokrajinskega sekretarijata za informisanje broj 105-651-00104/2002-01 od 19. novembra 2002. godine, Bilten »Kredarica« je upisan u Registar sredstava javnog informisanja.